

ДОВІДКА

ШВИДКА ОЦІНКА: ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА ОРГАНІЗАЦІЇ ЖІНОЧОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

ООН Жінки в Україні
Березень 4-10, 2022

Фото: Олександр Ратушняк / ПРООН в Україні

Вступ

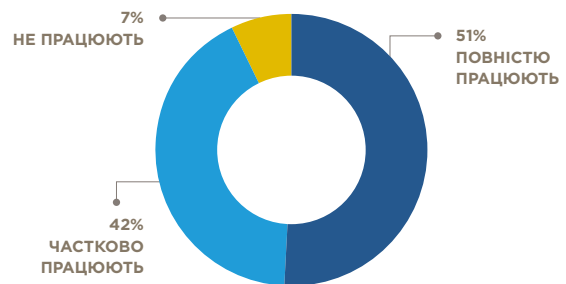
З початку російського військового вторгнення в Україні швидко розвинулась одна з найскладніших надзвичайних ситуацій у світі: понад 2,5 млн¹ біженців залишили країну лише за перший тиждень кризи, спричиненої війною, а гуманітарні потреби постійно зростають. Жіночі групи та організації громадянського суспільства (ОГС) швидко відреагували на негайні потреби своїх громад, але наразі стикаються з багатьма проблемами, намагаючись надати підтримку великій кількості внутрішньо переміщених осіб, приймаючих громад та тих, хто безпосередньо постраждав від насильства та небезпеки.

Щоб краще зрозуміти ситуацію, яка склалася для жіночих ОГС, структура ООН Жінки провела швидке опитування, з метою інформування національних та міжнародних зацікавлених сторін під час прийняття рішень, а також сприяння підтримці організації громадянського суспільства під час війни. Опитування проводилось онлайн та розповсюджувалось через наявні соціальні мережі² структури ООН Жінки в період з 4 по 10 березня 2022 року. Відповіді надали 67 організацій громадянського суспільства з усієї країни. Інформація в цьому звіті також містить висновки групових консультацій, організованих між структурою ООН Жінки та жіночими ОГС за участю національного механізму з просування питань гендерної рівності.

Короткий огляд жіночих ОГС в Україні

- З 67 організацій-респондентів, 93% юридично зареєстровані як неприбуткові організації.
- 42% ОГС працюють повністю на волонтерських засадах. Інші мають у штаті понад 100 співробітників та співробітниць і охоплюють великі географічні території.
- Загалом половина респонденток/тів повідомила, що їхня ОГС повністю функціонує навіть у цей кризовий період. Лише 7% респонденток/тів зазначили, що були змушені припинити діяльність своїх ОГС.
- ОГС охоплюють усі регіони України, але спостерігається нерівномірний їх розподіл. Деякі регіони мають набагато більшу кількість ОГС, наприклад, регіони східної частини України, зокрема Донецька та Луганська області. Серед регіонів, які найбільше постраждали від інтенсивних обстрілів і бомбардувань (такі як Донецька, Луганська, Сумська та Харківська), спостерігається вищий рівень недіючих ОГС³.

ТАБ. 1. ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАТУС ОГС

«Зараз ми зосереджені на вирішенні нагальних гуманітарних проблем. Наші активісти допомагають евакуйованим людям та співпрацюють з пунктами тимчасового перебування, де спостерігається гостра криза, спричинена наслідками війни. Але частина нашої команди зараз також складається з евакуйованих, і вони були змушені залишити свої домівки. Наші люди працюють на громадських засадах, без оплати, майже цілодобово, бо це наша боротьба за перемогу. Але особисті проблеми та фінансова нестабільність нашої організації та наших сімей можуть перешкодити ефективності нашої роботи». – Представник/ця місцевої ОГС

- Найпоширеніші тематичні сфери, над якими працюють ОГС, пов'язані з питаннями гендерної рівності та розширенням прав і можливостей жінок (GEWE), а також порядку денного «Жінки, мир, безпека» (ЖМБ) – 51 (76%), запобігання та реагування на гендерне насильство (ГН) – 48 (63%) та надання соціальної підтримки та інклюзії – 42 (62%). Кожна друга ОГС працює у більш ніж 3 тематичних напрямках.

1 За даними Управління ООН з координації гуманітарних справ/ОСНА Ukraine від 14 березня, 2022 року.

2 Опитування було розповсюджене серед партнерської бази (понад 150 контактів) структури ООН Жінки, через соціальні та різні партнерські мережі.

3 Слід зазначити, що структура ООН Жінки має більше контактів на Сході України, і з цієї причини рівень відповідей у Донецькій та Луганській областях, ймовірно, вищий. Більш детальний аналіз географічного розподілу всіх ОГС та того, наскільки вони функціонують, був би дуже корисним для подальшого перегляду результатів та планування.

ТАБ. 2. КІЛЬКІСТЬ ОГС, ЩО ПРАЦЮЮТЬ ЗА РІЗНИМИ ТЕМАТИЧНИМИ НАПРЯМКАМИ

Кількість організацій-респондентів за тематичними напрямками втручання (n=67, кілька варіантів відповідей)

- ОГС працюють з жінками, які стикаються з різними наскрізними факторами, і зосереджені на внутрішньо переміщених жінках (82%), жінках з інвалідністю (72%) та сільських жінках (64%). Групи жінок, які меншою мірою підтримуються ОГС, включають ветеранок, ЛГБТІК, ВІЛ-позитивних жінок та жінок з етнічних меншин, зокрема ромської національності.

ТАБ. 3. КІЛЬКІСТЬ ОГС, ЩО ПРАЦЮЮТЬ З РІЗНИМИ КАТЕГОРІЯМИ ВРАЗЛИВИХ ЖІНОК

Кількість організацій-респондентів, які працюють із вразливими групами жінок (n=67, кілька варіантів відповідей)

Основні труднощі, з якими стикаються ОГС

Незалежно від поточного операційного статусу, більшість ОГС стикаються з різними проблемами, включаючи брак коштів, проблеми з ланцюгом поставок і неможливість пересуватися в громадах, якщо це необхідно для підтримки своїх бенефіціарів.

Зокрема, частково діючі ОГС набагато більше потерпають від того, що персонал переміщений або не може працювати, а також через обмежений доступ до своїх офісів/обладнання. Кожна четверта ОГС вимушено припинила свою діяльність через те, що субпідрядники змушені були зупинити свою діяльність.

Неможливість пересуватися в громадах пов'язана із кількома різними причинами, включаючи проблеми безпеки, деякі громади зараз знаходяться під російською окупацією або через недоступність громадської інфраструктури, наприклад транспортних засобів.

«Не вистачає коштів на підтримку життєздатності організації (збереження офісу, оплата зв'язку та інтернету, розвиток нових видів діяльності у зв'язку з воєнним станом, виплата мінімальної заробітної плати, забезпечення безпеки співробітників, надання психологічної підтримки команді) через призупинення фінансування поточних проектів. Важливо оцінити потреби жінок і дівчат, які постраждали від війни в Україні, і знайти засоби для швидкого реагування на ці потреби». – Представник/ця місцевої ОГС

ТАБ. 4. КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ, З ЯКИМИ СТИКАЮТЬСЯ ОГС В ПЕРІОД КРИЗИ

Відсоток організацій-респондентів, які повністю або частково працюють (n=62, кілька варіантів відповідей)

- ОГС були змушені внести суттєві корективи у свої програми та діяльність у відповідь на кризу. 66% опитаних ОГС зараз надають послуги та заходи, над якими вони раніше не працювали, 57% надають дистанційну підтримку бенефіціарам і понад 52% опитаних ОГС перерозподіляють кошти на нові/інші пріоритети.
- Незважаючи на операційні проблеми, з якими стикаються ОГС, які працюють не на повну потужність, 64% продовжують надавати послуги та заходи, а 71% надають підтримку бенефіціарам дистанційно.

ТАБ. 5. КОРЕКТИВИ, ВНЕСЕНІ ОГС У ВІДПОВІДЬ НА КРИЗУ, ВИКЛИКАНУ ВІЙНОЮ

Відсоток організацій-респондентів, які повністю або частково працюють (n=62, кілька варіантів відповідей)

«Як професійна команда реагування на надзвичайні ситуації та допомоги, ми бачимо, що багато волонтерських груп та організацій ніколи не працювали з постраждалими населенням і не розуміють стандартів такої допомоги. Ми вже бачимо порушення прав людини, хвилю дискримінації. Нам потрібно негайно поширювати стандарти та навчати групи допомоги, контролювати їх, надавати професійну підтримку та запобігати вигоранню». – Представник/ця місцевої ОГС

- 88% опитаних ОГС наразі тісно співпрацюють з волонтерськими групами, 64% співпрацюють з місцевими ОГС і 58% з національними органами влади. Тим часом набагато менше організацій співпрацюють з міжнародними донорами, міжнародними організаціями та агентствами ООН.

Яна втекла від війни в Україні до Польщі зі своєю маленькою донькою Ольгою, якій незабаром знадобиться друга доза вакцини від дифтерії / ВООЗ

- ОГС працюють з жінками, які стикнулися із масою різноманітних викликів, та у своїй роботі фокусуються на внутрішньо переміщених жінках (82%), жінках з інвалідністю (72%) та сільських жінках (64%). ОГС меншою мірою підтримують групи жінок ветеранок, жінок з етнічних меншин, таких як роми, ЛГБТІ-спільноту та ВІЛ-позитивних жінок.

ТАБ. 6. ПОТОЧНІ ПАРТНЕРСТВА ОГС

- Менше половини респондентів ОГС беруть участь у будь-якій формі координаційного органу.
- ОГС повідомили про потребу в додаткових коштах (85%) у найближчі 3 місяці разом із невідкладною потребою у створенні нових партнерств (76%) та зміцненні потенціалу для перепрограмування та надання нових послуг (76%) у контексті поточної гуманітарної кризи.

ТАБ. 7. ОЧІКУВАНІ ПОТРЕБИ В НИЙБЛИЖЧІ 3 МІСЯЦІ

«Існує критична нестача фінансування для допомоги вразливим групам жінок!» – Представник/ця місцевої ОГС

Ключові проблеми жінок і дівчат в Україні на даний час – за описанням ОГС

1. Загроза безпеці

Жінки та чоловіки, хлопці та дівчата по всій країні стикаються з безпрецедентною загрозою для свого життя. Деякі люди покинули свої домівки в пошуках безпеки і намагаються знайти дах над головою та забезпечити основні потреби своїх сімей. Інші не мають можливості залишити свої громади через відсутність транспорту, вірогідність військового насильства або обмежену фізичну мобільність, серед багатьох інших речей. Багато хто шукає прихистку в сусідніх бомбосховищах, а інші не можуть покинути свій будинок.

«Велика кількість жінок і дівчат перебуває в епіцентрі гуманітарної кризи, яка розгортається в багатьох регіонах внаслідок агресії Російської Федерації. Їхнє життя та здоров'я під загрозою, їм загрожує насильство, голод, вони бояться за своїх дітей». – Представник/ця місцевої ОГС

«Бомбосховища не пристосовані для людей з менш мобільних верств населення. Спускатися до них кілька разів на день – неможливе завдання. Людям з менш мобільних груп також важко влаштувати притулок у власних будинках. Те саме стосується людей, прикутих до ліжка». – Представник/ця місцевої ОГС

2. Відсутність предметів першої необхідності

ОГС найчастіше згадують про гостру потребу в базовій підтримці життя. Це включає специфічні потреби у їжі (особливо дитяче харчування), ліках/медичних послугах та предметах гігієни та санітарії (наприклад, підгузники). Із запитів жіночих ОГС зрозуміло, що жінки дуже турбуються про своїх дітей і підкреслюють потреби в догляді за ними.

Деякі райони повідомляють про відсутність доступу до води та обмежені/відсутні джерела живлення чи резервні генератори. Це особливо актуально для людей, які перебувають у тимчасових спальних приміщеннях, таких як школи чи тимчасові притулки. Не вистачає житла, оскільки багато людей були переміщені та переїжджають до безпечніших місць.

«Ситуація небезпечна для життя. Доступ до ліків, їжі, засобів гігієни, води та теплого одягу обмежений або відсутній. Відбулося вимушене переселення в інші регіони, де немає контактів і ресурсів, зокрема житла. Жінки з дітьми мають складне завдання задовольнити життєво важливі потреби дітей, особливо неповнолітніх та новонароджених». – Представник/ця місцевої ОГС

«Частину громад відключено від електропостачання. Додаткові генератори, бензин і дизельне паливо потрібні для зарядки ліхтарів, мобільних телефонів, використання насосів для водяних колодязів. Є потреба в дитячому харчуванні, підгузках, гігієні та санітарії. Потрібна допомога, щоб доставити людей до медичних закладів із віддалених сіл». – Представник/ця місцевої ОГС

3. Втрата засобів до існування і доходів

Жіночі ОГС також повідомляють про швидку втрату доходу. Мало того, що доступ до готівки обмежений або призупинений (наприклад, через банкомати), люди не можуть працювати та заробляти собі на життя. Ті, хто залежить від пенсій чи іншої соціальної допомоги, не мають доступу до своїх коштів або не отримують їх взагалі. Разом з тим ціни швидко зростають, оскільки товари стають все більш недоступними, а ланцюги поставок припиняються.

«Багато установ, закладів і підприємств, в яких працювали переважно жінки та дівчата, припинили свою діяльність, залишивши жінок та дівчат без засобів до існування. Самозайняті особи також сьогодні не мають можливості працювати». – Представник/ця місцевої ОГС

4. Страх та психологічний вплив війни

Багато ОГС наголошують на постійному страху жінок за себе та свої сім'ї. Психологічний вплив загрози, незахищеності та нестабільності сильно впливає на людей підчас пристосування до поточної ситуації, що швидко змінюється.

«Люди відчувають постійний страх за своїх дітей, безпорадність і страх за своє життя». – Представник/ця місцевої ОГС

«Особливої уваги зараз потребує молодь, особливо дівчата-підлітки, яким психологічно важко справлятися з тим, що відбувається навколо, а також не мають можливості побути на самоті в обладнаних притулках або, навпаки, їм важко знайти собі однолітків для спілкування». – Представник/ця місцевої ОГС

5. Гендерно-зумовлене насильство

Деякі ОГС повідомляють про занепокоєння, що пов'язані із домашнім та гендерно-зумовленим насильством, і стверджують, що вони спостерігають зростання насильства. Профілактичні заходи та послуги із захисту наразі призупинені, що становить велику загрозу для жінок і дівчат. Деякі ОГС також підкреслюють підвищений ризик торгівлі людьми вздовж кордонів, оскільки багато людей перебувають у вразливих ситуаціях, є внутрішньо переміщеними особами або стають біженцями.

«Реакції поліції на випадки домашнього насильства немає, ми телефонували – заяву у нас не прийняли». – Представник/ця місцевої ОГС

«Зараз робота поліції переорієнтована, тому випадки гендерно-зумовленого насильства залишаються поза увагою». – Представник/ця місцевої ОГС

Допомога українцям у Львові, березень 2022 р. / ВООЗ

Українські біженці/ки на залізничному вокзалі Жешув у Польщі, березень 2022 року / ВООЗ

«При пересуванні через кордон існує ризик бути залученим до сексуального рабства». – Представник/ця місцевої ОГС

«Домашнє насильство поширилось. Іншим викликом, пов'язаним із війною, є також активізація торгівлі людьми на кордонах та за межами України». – Представник/ця місцевої ОГС

6. Відсутність комунікаційних, інформаційних та соціальних послуг

ОГС також звертають увагу на брак інформації та погані лінії комунікацій. Жінки не мають доступу до інформації, що необхідна для прийняття зважених рішень, а підключення до Інтернету/телефону в деяких місцях переривчасте. ОГС також підкреслюють великі прогалини в наданні послуг, включаючи відсутність догляду за дітьми та освіти для дітей, що спричиняє проблеми як для дорослих, так і для дітей. Багато ОГС наголошують на тому, що призупинення соціальних послуг непропорційно впливає на різні групи, такі як літні жінки, жінки з інвалідністю або матері-одиначки.

«Крім гуманітарних потреб та безпечного місця перебування, жінкам потрібна інформаційна та юридична підтримка, така як реєстрація народження, перетин кордону, статус біженця чи тимчасовий притулок, захист від домашнього насильства,

Сім'я у пошуках притулку в київському метрополітені. Фото: Олександр Ратушняк / ПРООН в Україні

сексуальних домагань та інших форм сексуального насильства, захист права на працю, зокрема питання виплати заробітної плати, вимушених відпусток без збереження заробітної плати, примусового звільнення за власним бажанням тощо». – Представник/ця місцевої ОГС

7. Виключення з процесів планування та прийняття рішень

Жінки також повідомляють, що їх виключають з важливих процесів прийняття рішень, водночас змушуючи відігравати важливу роль у гуманітарному реагуванні.

*«Війна, що почалася 24 лютого 2022 року, вкотре показала, наскільки **жінки ігноруються** на рівні координації та прийняття рішень. Їхні пропозиції та потреби ігноруються, а натомість пріоритет надається потребам Тераоборони (добровільна місцева оборонна група), що представлена переважно чоловіками. У той же час, коли йдеться про гуманітарні потреби ВПО, місцевих жителів та домогосподарств – **більшість роботи виконують жінки** – вони їздять, забезпечують лікарні та місцевих жителів ліками та їжею, піклуються про своїх непрацездатних родичів та дітей. І все це знову і знову залишається непоміченим». – Представник/ця місцевої ОГС*

Вул. Лобановського 6а, Київ 25 лютого 2022. Фото: Олександр Ратушняк / ПРООН в Україні

Заклик до дії

«Локальні організації громадянського суспільства швидко відреагували. Вони найкраще знають про актуальні потреби. Потрібно продовжувати надавати їм підтримку.» – Представник/ця місцевої ОГС

- **Надавати пріоритет фінансуванню жіночих ОГС**, щоб вони продовжували працювати, оскільки вони надають життєво важливу підтримку своїм громадам. За можливості, допускати гнучке використання наявних коштів і надавати додаткові кошти для нових пріоритетів.
- **Забезпечити включення жіночих ОГС до механізмів координації та процесів прийняття рішень**, для того щоб їхні пріоритети були включені в зусилля з гуманітарного реагування, і вони могли отримати користь від наданої гуманітарної підтримки.
- **Надати необхідну підтримку ОГС**, щоб вони могли адаптуватися до мінливого контексту та надавати нові послуги. Це може включати підтримку розвитку потенціалу діяльності в гуманітарному контексті, та сприяння встановленню нових партнерств.
- **Забезпечити щоб актуальні пріоритетні питання для жінок і дівчат** в Україні, визначені жіночими ОГС, **були враховані та включені в планування** наступних кроків. Зокрема це передбачає такі основні пріоритети:
 - вирішення нагальних проблем безпеки, таких як відсутність доступу до притулків;
 - забезпечення предметами першої необхідності, зокрема

продуктами харчування, ліками та засобами гігієни;

- врахування втрати засобів до існування та доходу;
- надання психологічної підтримки;
- запобігання гендерному насильству та реагування на нього;
- вирішення нестачі інформації, комунікації та соціальних послуг.

ООН Жінки в Україні

Структура ООН Жінки, ґрунтуючись на визначенні рівності, закріпленому в Статуті Організації Об'єднаних Націй, працює задля ліквідації дискримінації жінок і дівчат; розширення прав і можливостей жінок та досягнення рівності між жінками й чоловіками як партнерами та бенефіціарами гуманітарної допомоги, заходів з посилення розвитку, прав людини, миру та безпеки. Ставлячи права жінок у центр усіх своїх зусиль, ООН Жінки очолює та координує зусилля системи Організації Об'єднаних Націй, щоб забезпечити виконання зобов'язань щодо гендерної рівності та інтеграції гендерних питань у її діяльність у всьому світі.

В Україні, структура ООН Жінки й надалі надаватиме пріоритет потребам жінок та дівчат під час кризи у тісній співпраці з жіночими організаціями громадянського суспільства та іншими партнерами. За допомогою кількох швидких гендерних аналізів, структура ООН Жінки надаватиме інформацію для гуманітарних інтервенцій і адвокатуватиме щодо пріоритетів різних груп, зокрема представників найбільш вразливих.

Щоб отримати більше інформації про жіночі організації громадянського суспільства в Україні, які діють під час кризи спричиненої війною, та про те як ви можете їх підтримати, зв'яжіться з нами unwomen.ukraine@unwomen.org

Волонтерський пункт допомоги біженцям з України - Польща, березень 2022 р. / ВООЗ